

Hiiumaa tehnikaspordi ajaloost räägib Toivo Koolmeister

Intervjueeris Ain Tähiste

Millal olid Hiiumaa esimesed võistlused?

Vigursõidud hakkasid 1967, esimene oli Kärddlas Keskväljakul, ilmselt ALMAVÜ korraldusel. Ministeeriumis töötati kunagi välja põllumeeste kutsevõistluse juhend ja seal oli ka autode vigursõit kõigile markidele. Sügiseti põllumeeste päeva ajal olid vigursõiduvõistlused, igasuguste täiendustega. Sellega said esimesed mehed juba spordijärgud kirja. Kohapeal tohtisime anda kuni 1. järguni. Hiljem sai „lipukapten” Rein Tammis appi kutsutud ja siis andsime ka meistrikandidaadi ja meistri järkusid.

Esimene ralli minu mäletamist oli 1974, põllumeeste ralli. Võitjaid enam ei mäleta, dokumendid vormistasime ära ja andsime korraldajale üle.

Kuidas üldse sattusid autospordi juurde?

Olin siis põllumajandusvalitsuses ehitusosakonna juhataja, kuni 1982. aastani. Algas põllumeeste vigursõiduvõistlustega, hiljem tulid ALMAVÜ üritused. Tollal abilistest puudu ei olnud. Vigursõiduvõistluse korraldamisega tegeles kümnekond inimest, aga sportliku ralliga juba 40–50. Kolhoosides oli palju noori ja oli ka tahtmist. Tehnilist abi sai KEK-ist ja teedevalitsusest - märkide tegemine, värvimine.

Kas sind võib nimetada Hiiumaa esimeseks ralikorraldajaks?

Mitte mina üksi, Tõnu Puusepp oli ka esimese korraldamise juures.

Viimase, 1977. aasta ralli legendi tegin ka, aga mul õepojal olid pulmad ja ralli viisid läbi Ats Aug ja Riho Tartu. Hiljem rallidel Riho Tartu oligi legendi koostaja ja rajameister. Mina kolisin 1982 Kärddlast ära.

Kuidas käis legendi koostamine, kas üksinda?

Mul proua oli kaasas, märkis üles. Saime KEK-ist taksomeetri, selle panime piruka-Moskvitšile peale. Juhend oli varem rajooni täitevkomiteega kooskõlastatud. Siis sai hakatud teid valima, ralli pidi olema kolmsada kilomeetrit pikk, kiiruskatsete pikkust ei mäleta, vist oli 10–20%?

Kuidas käis spordijärgu saamine?

Teatud koguse punkte pidi kokku saama, olenes osalejate arvust ja tasemest.

Paljundusmasinaid sel ajal ei olnud, joonistasime kalka peale ja tegime valguskoopiad. Enam-vähem klappis kõik, olulisi möödapanekuid ei olnud. Protestid õnnestus ka kõik tagasi lükata.

Keda korraldajate poole pealt võiks veel nimetada?

Ats Aug, Riho Tartu, Enn Rimmelg. Mati Eller KEK-ist. Vello Heinmets teedejaoskonnast.

Mingi aeg hakkasid mehed ka väljas võistlustel käima. Läti meistreid on meil paar tükki ja vennad Suusterid tulid kahel aastal järjest Eesti meistriks.

Ralli korraldamisega oli üks kord probleem - Rahu Eest kolhoosi mehed pidid Pihla raba metsatee pärast rallit korda tegema, aga see jäi tegemata ja metsahärra oli pahane. Saime korda, paarsada meetrit tuli hõõvliga üle käia.

Ajamõõtmistehnika oli algeline. Kui 1975–1976 siin käis Tammis Rein, siis tal olid oma kellad kaasas.

Mida põnevat veel meenub?

Ükskord mandrimehed vahetasid ralli käigus autol käigukasti. Tagavarakast oli kaasas, kahe mehega tegid ja kaotasid tund ja veerand. See oli kuskil Tihu metsas. Mina ka algul ei uskunud seda, aga möödasoitjad siiski kinnitasid.

Kummuliminekuid ja otsesõitmisi ikka oli.

[vaadatakse pilte] Kortsus auto Rattagu kurvides, mehed jäid terveks.

Meil alati rallide ajal oli kiirabi kohal, aga haiglasse pole kunagi kedagi viidud.

Mis võiks olla põhjus, et 1980. aastatel oli Hiiumaa Eesti veoautorallis nii arvestataval kohal?

Eller Matil oli tuttavad Rapla poisid, vist juba teisel rallil tulid siia sõitma. Meile harjumatu autodega, mis sõitsid sirge peal vabalt 130 km/h. Meie mehed sel ajal nii kaugemale ei küündinud.

Majandijuhid olid väga vastutulelikud.

Millised olid auto tehnilise ümberehitamise tingimused?

Karburaatoreid oli lubatud 3 või neli. GAZ-21 hooratast kasutati, võttis pöörded kiiremini üles. Hiljem lubati taga ühekordseid kumme. Tehnika poole pealt võiks Suuster Tõnuga rääkida. Oli üks põllumeeste ralli, kuhu nad jõudsid viimasel minutil. Kell kuus algas Emmastes registreerimine ja kell kuus said nad uuele mootorile hääled sisse ja hakkasid Kärplast tulema.

Teinekord põllumeeste ralli (vist isegi sama ralli?) ajal Mati Eller ja Ülo Nõmmik sõitsid Tahkunas vastu puud ja üldkokkuvõttes võitsid. Masin oli kortsus, aga radiaator jäi terveks ja süsteemid töötasid.

Räägime ka sõiduautodest, rahvarallidest?

Esimese spetsiaalse ralliauto tegi Eller Mati, Moskvitš 412. Vist Aleviga sõitsid koos?

Kes olid veoautodel kangemad?

Vennad Suusterid olid esimesed, teised võib-olla ... Raske on järjestada, Hiiu Kalurist Rimmelg-Tustit, teedemeestest Heinmets-Pähna oleks nagu võrdsed. Hilisemad sõitjad, Orunuk ja Vaim tegid tsirkust rohkem, aga mõnikord tuli välja ka.

Jäärada oli korralduse poole pealt kõige lihtsam.

Emmastes tegeleti kardispordiga?

Käisime Raplas vabariiklikel võistlustel, aastat ei mäleta. Kattel Urmo tuli oma esimesel võistlusel kolmandaks. Emmastes tegeles Pere Aivar kardispordiga.

Nurste krossidega ma ei tegele, sel ajal käis rahvamaja ehitus, olin sellega seotud.

Kui palju motosporti kuldajal sellega tegelejaid oli Hiiumaal - sõitjad, korraldajad?

Koos korraldajatega 120–130 inimest ikka. Juba veoautosid oli saare peal 15–16, sõiduautosid oli vähem.

LÕPP